

Remissyttrande om ”Ett nytt sätt att hantera EU-medel (SOU 2024:22)”

Kvarkenrådet EGTS har fått tillfälle att lämna synpunkter på den ovanstående utredningen.

Kvarkenrådet är ett resultat av det långvariga samarbetet mellan Västerbotten och Österbotten i Kvarken, som startade 1972 för att bättre organisera den gemensamma verksamheten. År 1979 blev Kvarkenrådet en officiell del av det nordiska samarbetet, med ekonomiskt stöd från Nordiska ministerrådet och dess ämbetsmannakommitté för regionalpolitiskt samarbete.

År 2020 genomgick Kvarkenrådet en juridisk förändring och blev en s.k. Europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS). Kvarkenrådet EGTS är det största EGTS-området i Europa till ytan och omfattar på svensk sida Region Västernorrland och Region Västerbotten samt på finsk sida de tre landskapsförbunden i Österbotten. Kvarkenrådet har 36 medlemmar bestående av flera kommuner inom samarbetets geografiska område liksom regionala utvecklingsbolag, universitet och högskolor. Samverkansområdet har ca 1 miljon invånare.

Kvarkenrådet har som nordiskt samarbetsorgan lång erfarenhet av de program som har skapat ökade möjligheter att utveckla våra samarbeten över Kvarken sedan EU-inträdet 1994. Kvarkenrådet har varit involverad och bidragit i flera processer som har lett fram till de program och finansieringsmöjligheter som har berört vårt geografiska område. Utifrån den bakgrunden vill Kvarkenrådet framföra följande synpunkter:

Kvarkenrådet anser att utredningen har varit för begränsad i sitt perspektiv som ett sammanfattande yttrande.

Utredningen har en begränsad synvinkel som bara tar hänsyn till kostnadseffektivitet och inte ser sambandet mellan de värden som EU:s fonder bidrar till, såsom principen om partnerskap, flernivåstyre och möjligheter till samverkan.

Kvarkenrådet anser att utredningen inte analyserar det viktiga samarbetet mellan EU, Sverige nationellt och de regionala utvecklingsaktörerna. Fonderna som slås fast var sjunde år i EU är verktyg för att nå de gemensamma utvecklingsmålen. De existerar inte isolerat, utan kräver ett kontinuerligt samspel mellan alla berörda parter och beslutsnivåer i det löpande arbetet för att uppnå önskade resultat och säkerställa en effektiv användning av EU-medlen i fråga om vad de ska åstadkomma under hela processen från förberedelse, förhandling och utformning till att de genomförs på olika platser.

Kvarkenrådet motsätter sig att regionerna förlorar sin roll i förvaltning, beslut och programarbete till förmån för staten.

Ekonomi är bara en aspekt av ett lyckat genomförande, en annan är regional förankring och kunskap. EU:s strukturfonder syftar till att stärka Europas regioner genom att minska ojämlikhet mellan regioner och människor. Det är på lokal och regional nivå som de faktiska åtgärderna ska sättas i verket och det är på den nivån som man vet vad varje regions specifika behov och utmaningar är. Ju mer lokal och regional nivå deltar i planering och utförande av programmen, desto bättre kan effektivitet och relevans uppnås. Om förvaltningen förlorar den kopplingen kommer genomförandet att försämrans.

En förvaltande myndighet för ERUF, Europeiska socialfonden (ESF) och Fonden för rättvis omställning (FRO) med Tillväxtverket i spetsen får stöd av Kvarkenrådet.

En samordnande myndighet skulle skapa bättre förutsättningar för synergi, men också för förenkling för sökande aktörer om fondernas hantering blir mer likvärdig.

Vi anser dock att Interreg-programmens förvaltning inte nödvändigtvis bör läggas till Tillväxtverket eftersom det inte framgår vilken nytta detta kan medföra. Dessa program omfattar flera länder vilket gör förvaltningen mer komplicerad.

Kvarkenrådet avvisar förslaget om att minska antalet regionala program

Att minska antalet program skulle försämrans den regionala anpassningen av både programinriktning och insatser. Redan med den nuvarande indelningen så täcker flera programområden områden som är lika stora som länder i andra delar av Europa. Att göra dem ännu större skulle ytterligare försvaga den regionala förankringen och anpassningen. Kvarkenrådets erfarenhet från arbetet med Interreg Aurora bekräftar denna uppfattning.

Utredningen bortser helt från det omfattande programmeringsarbetet som utgör en betydande del av arbetet med EU:s fonder och som lägger hela grunden för genomförandet av varje program. Programmeringsarbetet utgör en viktig kraftinsats inom ett programområde. Det är den grundläggande mobiliseringen inför genomförandet och samlar aktörer och politik inom programområdet på ett sätt som annars inte sker. Med ett nationellt program riskerar dessa processer och förankring gå förlorade.

Kvarkenrådet avvisar förslaget att byta ut de regionala strukturfondspartnerskapen (SFP) mot regionala referensgrupper.

Vår uppfattning är att EU-fonderna ska främja regional utveckling och behöver behandlas som sådana. Ett problem med förslaget om strukturfondspartnerskapen som egna enheter inom förvaltande myndighet är att de riskerar att bli för avskilda från det regionala utvecklingsarbetet. Det framgår inte tydligt hur arbetet med regionala samråd och regionala referensgrupper ska gå till och bemannas, och vi anser att detta kan minska möjligheten att påverka för lokal och regional nivå i stället för att ge en strategisk roll och utnyttja kompetens.

Vi föredrar att arbetsprocessen kring regionalt utvecklingsansvariga och strukturfondspartnerskapen byggs vidare snarare än riskerar att centraliseras inom förvaltande myndighet. I samtal med andra

kommuner i Sverige är det klart att arbetssätten för regionalt utvecklingsansvariga som drivande kraft för regional utveckling - inklusive EU-programmen - skiljer sig åt. Det finns lärdomar att dra från regioner som har lyckats skapa ett väl fungerande flernivåstyre kring användningen av EU-programmen med verklig delaktighet av civilsamhälle, lokal och regional nivå, från programplanering och mobilisering till genomförande och utvärdering. Det borde vara möjligt att införa liknande arbetssätt i andra regioner.

För Kvarkenrådet EGTS

Richard Carstedt
Ordförande

Mathias Lindström
Direktör